

Назар М.М.

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії
сучасних інформаційних технологій навчання*

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

м. Київ, Україна

НАВЧАЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Під час все більш активного залучення інформаційних технологій навчального та розвивального характеру у психолого-педагогічну практику відбувається їх інтеграція як з індивідуальною роботою (у форматах психолог-клієнт, коуч-клієнт, тьютор-учень тощо), так і з груповою (у форматах ведучий-група, вчитель-група тощо). Впровадження навчально-розвивальних психолого-педагогічних інфокомунікативних і мультимедійних технологій включає такі напрямки, як психопрофілактика, психологічна допомога, інтелектуальний розвиток, формування певних ментальних карт, когнітивних стратегій і конкретних вмій, а також професійне та позапрофесійне навчання. Одним з найбільш потужних навчально-розвивальних інструментів є дистанційні навчальні курси, в яких часто навчання та розвиток відбуваються комплексно, як єдине ціле, а суб'єкт навчання сам визначає траєкторію цього процесу, формує її цілі та етапи [1;3;8].

Найбільш продуктивним контекстом здійснення навчально-розвивальних технологій у мережі Інтернет є віртуальні освітні простори. Віртуальний освітній простір є не лише ресурсним середовищем для інших психолого-педагогічних технологій, але і сам є сучасною інформаційною технологією, що представляє з себе середовище навчання та інтелектуального розвитку всіх своїх учасників (ведучих, тьюторів, учнів,

вчителів тощо), що функціонує у мережі Інтернет та засновано на принципах суб'єктності, активності та ініціативності. Кожний учасник віртуального освітнього простору стає суб'єктом свого навчання та розвитку, перетворюючи навчання на самонавчання, а інтелектуальний розвиток – на саморозвиток. У цьому ресурсному контексті здійснюються інші навчально-розвивальні технології, такі як інтернет-тренінги, вебінари, коучинг, індивідуальне психологічне консультування, проектні заняття, віртуальні круглі столи, інтернет-конференції тощо [2;5;9;10].

Одним з основних розробників дистанційних навчальних курсів і віртуальних освітніх просторів в Україні є лабораторія сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. На відміну від віртуальних освітніх середовищ, що виникають стихійно та неконтрольовано у мережі Інтернет, команда лабораторії розробляє орієнтовані на конкретні цілі навчальних систем віртуальні освітні простори з чіткими задачами та наявністю ресурсів, що сприяють інтелектуальному розвитку, формуванню суб'єктності, комунікативної компетентності тощо. В умовах карантинної кризи актуалізується необхідність розробки та розвитку таких віртуальних освітніх просторів, що пропонують користувачам ресурси для більш ефективного подолання психологічних обмежень і складнощів, що виникли за «пандемічних» умов змін діяльності. Зазвичай, такі простори формуються зараз на технологічних майданчиках управління навчальними курсами «Moodle», в групах соціальних мереж, а також на інтернет-сайтах, обладнаних інфокомунікативними технологіями та інтерактивними можливостями (зокрема, централізованою веб-системою обговорень і коментування «Disqus»). З допомогою зручних форматів комунікації користувачі під час навчання та психологічної роботи мають можливість ефективно спілкуватися з ведучим, між собою, з тьюторами, створюючи та посилюючи ефекти групової динаміки, яка, в свою чергу, інтенсифікує

психотерапевтичний і розвивальний вплив навчально-психологічного процесу [4;6;7].

Наразі групова психологічна та навчально-психологічна робота, перш за все у форматі інтернет-тренінгів і вебінарів, посідає одне з ключових місць у віртуальних освітніх просторах, перевершуючи за психологічною та організаційною роллю індивідуальне психологічне консультування і коучинг. Всі зазначені технології активно розвиваються, освоюються нові контексти їх застосування, а можливості цих технологій та їх психолого-педагогічна специфіка продовжують досліджуватися.

Список літератури:

1. Аніщенко О. Освіта дорослих у контексті інформатизації суспільства. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia: Polskoukraiński rocznik*. Czestochowo; Kijow, 2009. Ч. XI. S. 228-229.
2. Білоусова Л.І., Олефіренко Н.В. Дидактичні функції електронних навчальних ресурсів для молодших школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. № 6 (32). URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua> (дата звернення: 12.01.2021).
3. Биков В.Ю. Інноваційні інструменти та перспективні напрями інформатизації освіти. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті : досвід, проблеми, перспективи*: третя міжнар. наук.-практ. конф. Львів: ЛДУ БЖД, 2012. Ч. 1. С. 14-26.
4. Богомолів В.А. Обзор бесплатных систем управления обучением. URL: <http://www.smart-edu.com/distantcionnoeobuchenie/elektronnye-sistemy-upravleniya-obucheniem-lms.html> (дата звернення: 2021.01.09).
5. Васьківська Г.О. Технології інтерактивного навчання у процесі підготовки майбутніх учителів: дидактичний аспект. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2016. Вип. 14. С.18-25.
6. Герасименко І.В. Створення навчального курсу в системі електронного навчання на базі Moodle. *Педагогічний альманах: зб. наук. пр.* Херсон:

КВНЗ «Херсонська акад. неперервної освіти», 2012. Вип. 16. С. 109-115.

7. Дитюк П.П. Проблемы в управленческой деятельности и их репрезентация в мышлении управляющих. *Актуальні проблеми психології: Психологічна теорія і технологія навчання*. Київ, 2007. Т. 8, вип. 4. С. 64-77.
8. Назар М.М. Зв'язок суб'єктної активності та інструментарію дистанційного навчання через мережу Інтернет. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018 р. № 4. С. 148-152.
9. Смульсон М.Л. Доросла людина у віртуальному освітньому просторі. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (До 25-річчя НАПН України). 2017. С. 107-112.
10. Смульсон М.Л., Мещеряков Д.С., Назар М.М. Психологічні засади проектування інтернет-ресурсів для розвитку суб'єктності дорослих. *Технології розвитку інтелекту*. 2020. Т. 4. № 3 (28). URL: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/530 (дата звернення: 10.01.2021).